

Asia: LVM035:00/2019

Valtioneuvoston periaatepäätös logistiikan digitalisaatiosta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Logistiikkayritysten Liitto ry kiittää mahdollisuudesta kommentoida otsikon aiheesta. Koska liiton jäsenten pääasiallinen toiminta liittyy tiekuljetuksiin ja kappaletavara- ja pakettiliikenteeseen, painotetaan tätä näkökulmaa lausunnossa.

Logistiikkayritysten Liitto ry:n toiminnan ykkösasia on ollut jo vuosia digitaalisen toimitusketjun kehittäminen, joten olemme hyvin tyytyväisiä, että tämä periaatepäätös on valmistelussa. Liittomme on osallistunut LVM:n logistiikan digitalisaatioryhmään ja olemme olleet mukana myös sen ydinryhmässä. Nyt tehtyyn luonnokseen on jo huomioitu useampia aikaisempia kommenttejamme tämän työn pohjana olleeseen logistiikan digitalisaatiostrategiaan.

Yleinen näkökulma

Liittomme on tehnyt vuosia asiassa yhteistyötä eri tahojen, niin viranomaisten, muiden järjestöjen kuin alan yritysten ja logistiikkayritysten asiakkaiden kanssa. Sen perusteella logistiikan digitalisaation edistämisen lähtökohtana tulisi mielestämme olla seuraavat näkökulmat, jotka on pääosin huomioitu aika hyvin luonnoksessa:

- Viranomaisten tehtävänä on poistaa lainsäädännön esteet
- Viranomaistiedot kerätään vain kertaalleen ja ainakin EU-tasolla samassa muodossa hyödyntäen avoimia rajapintoja
- Liikenteestä saatava tieto tulee jakaa avoimen datan periaatteella, huomioiden yksityisyydensuoja, liikesalaisuudet ja turvallisuus.

- Yritykset tekevät uudet innovaatiot. Yritysten välinen yhteistyö onnistuu vain, jos siitä syntyy aitoa hyötyä osallistujille.
- Tavoitteena läpinäkyvät digitaaliset toimitusketjut. Kuitenkin yrityksillä on sopimusoikeus ja saavat päättää mitä tietoa jakavat toisten yritysten kanssa. Kuljetuksiin liittyvässä tiedossa on paljon kuljetusyritysten liikesalaisuuksia ja vielä enemmän heidän asiakkaidensa luottamuksellista tietoa. On myös paljon kuljetuksia (VAK, lääkkeet), joiden kuljetukset ovat rikollisia kiinnostavia ja siten niistä tietoa tulee jakaa hyvin rajoitetusti.
- Harmonisoinnin ja standardisoinnin tarve digitaalisissa toimitusketjuissa on keskeisessä roolissa. Tätä pitää tehdä vähintään EU-tasolla, mutta mieluummin globaalisti. Kansalliset ratkaisut eivät toimi, koska suuri osa toimitusketjuista on kansainvälisiä.
- Asioilla on tapana yllättää – monet asiat etenevät hitaammin kuin uskomme ja osa taas nopeammin kuin arvioimme tai koko asia ratkeaa tavalla, jota emme edes ymmärtäneet. Siksi asioita on vaikea suunnitella pitkäjärteisesti, vaan tarvitaan pieniä innovaatioita, joista osa kasvaa suuriksi muutoksiksi.
- Logistiikan kannalta digitalisaatio ei ole mikään itseisarvo, vaan väline kehittää liiketoimintaa.

Haluamme korostaa, että tiedon jakaminen logistisissa ketjuissa yritysten välillä etenee markkinaehtoisesti ja vapaaehtoisesti. Eri tilanteissa ja erilaisissa logistiikkaprosessissa tarvitaan erilaista tietoa. Käytännössä kaikki toimivat uudentyypiset logistiikkaratkaisut, jotka perustuvat tiedon jakamiseen ovat syntyneet vapaaehtoisuuden periaatteella.

Hyvin merkittävä osa logistiikkaketjuista on kansainvälisiä, joten standardisointi ja harmonisointi tulee tapahtua kansainvälisellä tasolla. Esimerkkinä vaikka verkkokaupan kuljetus kotiin tai pakettiautomaattiin. Sitä on usein edeltänyt useita kuljetuksia kansainvälisissä kuljetusverkostoissa. Lähetyksen tiedot ja paketin tai kollin merkitseminen tulee sopia kansainväliseen kuljetusketjuun.

Jotta optimointi ja sitä kautta mm. kuljetusten tehokkuuden, täyttöasteen parantaminen ja tyhjänä ajon vähentäminen olisi mahdollista, tarvitaan kaikki kuljetuksiin liittyvä tieto sähköisesti mahdollisimman aikaisin. Toimitusketjujen läpinäkyvyyttä tulisi parantaa, jotta saa-taisiin myös ennakkotietoa tulevista kuljetuksista.

EU:n komissio julkaisi 9.12.2020 älykkään ja kestävä liikkuvuuden strategiansa. Sen yh-tenä keskeisenä tavoitteena on, että tavaraliikenne voidaan suorittaa paperittomasti vuo-teen 2030 mennessä. Tavoitteena tuleekin olla täysin paperiton toimitusketju, jotta toiminta olisi tehokasta ja nopeaa. Myös lähetysten tunnistaminen tulee olla mahdollista sähköisesti. Siksi kaikki lähetettävät kollit olivat ne sitten paketteja, lavoja, tynnyreitä keloja jne. tulisi varustaa paketti- tai kollilapuilla, joita voidaan lukea käsipäätteillä. Yksilöivän viivakoodin lisäksi tulisi kolliosoitelapuissa ottaa käyttöön myös QR-koodit.

Muutamia kommentteja strategian toimenpiteisiin

1. Kehitetään logistiikan tietoympäristöä osana laajempaa liikenteen data-avaruutta.

Datan välittäminen ja yhdistely on tärkeää, jotta tieto saadaan toimitusketjussa siirtymään eteenpäin. Suunnittelun kuten optimoinnin kannalta on tärkeää saada tietoa toimitusketjusta jo aikaisemmista vaiheista, jotta toimia voidaan ennakoida.

3. Huolehditaan maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla kehitettävän paikkatiedon tietoympäristön sekä ympäristöministeriön vastuulla olevan myös rakennetun ympäristön tietoympäristön yhteentoimivuus logistiikan tietoympäristön ja tietosisältöjen kanssa

Tulee panostaa valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän kehittämiseen. Osoitetietojärjestelmän kehittämisen tavoitteena on luoda uusi valtakunnallinen tietojärjestelmä, joka kokoaa yhteen kaikki osoitetiedot. Sen varaan voidaan rakentaa monia muita paikkatietoon tarvittavia järjestelmiä kuten erilaiset logistiikkajärjestelmät. Osoitetietojen puutteellisuus ja virheellisyys on yksi keskeinen ongelma varsinkin paperittomassa toimitusketjussa.

5. Kehitetään digitaalista infrastruktuuria osana fyysisen liikenneinfrastruktuurin kehittämistoimia

6. Varmistetaan valtakunnallisten lakisääteisten tietovelvoitteiden kattavuudesta huolehtimalla erityisesti kuntien sitoutumisesta MAL-sopimusten kautta reaaliaikaisen tiedon tuottamiseen

Molemmat ovat tärkeitä toimenpiteitä sillä digitaalinen ja ajantasainen tieto liikenneinfrastrukturalta on tarpeen.

7. Luodaan edellytykset digitaalisen talousdatan saatavuudelle logistiikan tarpeisiin vauhdittamalla reaaliaikataloutteen siirtymistä

Kannatettava toimenpide. Auttaa saavuttamaan tavoitteen, jossa koko kuljetustapahtuma on sähköinen tilauksesta laskuun.

11. Luodaan logistiikkaketjun toimijoille edellytykset arvioida oman toimintansa ilmastovaikutuksia. Varmistetaan päästöihin liittyvien seurantatietojen saatavuus tarvittaessa lainsäädännöllä

Hyvin haastava toteuttaa käytännössä. Toimitusketjut ovat pitkiä ja globaaleja. On vaikea lähteä Suomesta vaatimaan näitä tietoja kansainvälisiltä logistiikkatoimijoilta. Toinen keskeinen haaste liittyy päästövaikutusten laskentatapaan. Ensimmäisenä toimenpiteenä tulisi olla kansainvälisen yhteisen standardisoidun laskentatavan aikaansaaminen, jota kaikki toimijat käyttäisivät. Muuten saatavat tiedot eivät ole yhdenvertaisia ja voivat johtaa virheellisiin loppupäätelmiin. On syytä myös arvioida, onko yksittäisen kuljetuksen optimointi järkevää vai saavutetaanko paras tulos logistiikkajärjestelmien kokonaistehokkuudella.

13. Luodaan menettelyt kyber- ja tietoturvan varmistamiseen logistiikan digitalisaatiossa sekä varmistetaan tarvittavat resurssit valvovien viranomaisten tieto- ja kyberturvatyöhön.

Erittäin tärkeä toimenpide. Mitä digitaalisemmiksi toimitusketjut tulevat, sitä suurempia ovat kyber- ja tietoturvariskit. Tästä on jo käytännön kokemuksia Suomessakin.

Lainsäädäntö

Liitomme on arvioinut Tiekuljetussopimuslain ajantasaisuutta. Mielestämme TKSL eli Tie- kuljetussopimuslaki tarvitsee täsmennyksiä. Lain alkuun on tuotu viimeisimmässä muutoksessa 14.12.2018 hyvin sähköistä rahtikirjaa koskevia uudistuksia koskien erityisesti eCMR:ää. Kuitenkin lain lopussa puhutaan esim. kuiteista, joka ei vastaa digitaalista toimitusketjua. Liitomme on läpikäynyt lain läpi omassa työryhmässä ja meillä olisi huomiota ja kehitysehdotuksia siihen. Ehdotuksemme on, että LVM perustaa työryhmän, johon kutsutaan tarvittavat osapuolet selvittämään muutostarpeita.

Logistiikkayritysten Liitto ry edustaa merkittäviä logistiikkaoperaattoreita Suomessa. Jäsenten yhteenlaskettu liikevaihto on yli 1,0 miljardia euroa ja yritykset työllistävät noin 2500 henkilöä suoraan ja alihankintana noin 5000 henkilöä.

Aaltonen Pekka
Logistiikkayritysten Liitto ry